

1 Innledning

Pilot Agder er et forsøks-/pilotprosjekt med formalisert samarbeide mellom Interkommunalt Arkiv i Vest-Agder (IKAVA) og Arkivverket om depot- og brukertjenester i Kristiansand. I hovedsak går samarbeidet ut på at IKAVA drifter Arkivverkets depot i Kristiansand (Statsarkivet i Kristiansand) og utfører «alle» brukertjenester mot publikum.

Ansatte i Arkivverket som utfører slike oppgaver skal fortsette med det, men daglig leder i IKAVA har instruksjonsrett for utføring av arbeidsoppgavene i prosjektet. Vilkårene for samarbeidet er inntatt i egen prosjektavtale¹ inngått mellom partene 6. september 2018.

Som grunnlag for vurdering av pilotprosjektet, er det besluttet at det skal gjennomføres tre evalueringer frem til pilotperiodens utløp i mai 2020. Den første ble utført noen få uker etter oppstart og tok kun stilling til de praktiske forholdene ved etableringen av samarbeidet².

Denne andre evalueringen (*denne*) skal gjøres opp mot hvert enkelt mål fastsatt i mandatet³, med senere presiseringer i prosjektets styringsgruppe og nedfelt i projektrapportens kapittel 13⁴. Dette omfatter fire samfunns mål (S), tre effektmål (E), ett gevinstmål (G) og to tilleggsmål (T). Dette arbeidet er beskrevet i kapitlene 2-5. I tillegg til disse målene har arbeidet med evalueringen avdekket noen ytterligere forhold som forsvarer en egen omtale. Dette er beskrevet i kapittel 6

I kapittel 7 er gitt en oppsummering av evalueringen med noen konklusjoner og anbefalinger for videre arbeid. I kapittel 8 er gitt en kort tekstlig omtale av data medtatt i vedlegget Datainnsamling Resultater.

Arkivverket ved Morten Riiser har i juni 2019 gjennomført en intern evaluering av Pilot Agder på oppdrag av Arkivverket. IKAVA mener det var uheldig at Arkivverket gjennomførte en slik evaluering uten å involvere IKAVA. Styringsgruppen for Pilot Agder besluttet i november 2019 å nedsette en felles evalueringsgruppe bestående av Turid Holen (IKAVA) og Kari Metliaas (Arkivverket), for å gjennomføre en felles evaluering. Evalueringsgruppen har besluttet å ta utgangspunkt i Arkivverkets interne evaluering og justere dette for utarbeiding av endelig og felles evaluering.

Særskilte forhold med betydning for Pilot Agder i pilotperioden:

Det var planlagt en større ombygging av publikumslokalene i Arkivsenter sør. Ombygging skulle føre til nytt inngangsparti og ny lesesal. I Pilot Agder ble det besluttet å planlegge for ny lesesal, gjennomgang av rutiner, møblering og endrede utstillingslokaler. Planer for midlertidig lesesal i underetasjen ble også lagt. IKAVA mener at de ansatte la ned mye arbeidsressurser i planleggingen som ellers kunne vært brukt direkte i pilot Agder. Ombygging av lesesal ble ikke realisert av Arkivverket og IKAVA på grunn av for høye kostnader.

¹ Prosjektavtale vedrørende samarbeidsprosjekt «Pilot Agder» mellom Arkivverket og Interkommunalt arkiv Vest-Agder IKS (Sak 2018/13150-3)

² Se vedlegg «Pilot Agder - Enkel evaluering av praktiske sider ved oppstart» (Sak 2018/13150-8)

³ Prosjektmandat 11.12.2017 (Sak 2018/13150-9)

⁴ Samarbeidsprosjekt Pilot Agder (6023) - Prosjektgruppens rapport/anbefaling (Sak 2018/13150-1 Rflg. 2)

2 Samfunns mål

2.1 Oppstart av pilot

S1 - Prosjektet skal legge til rette for oppstart av en pilot.

Arbeidet i prosjektet som skulle legge til rette for oppstart av piloten ble avsluttet 27. juni 2018. Det fremlagte avtaleutkastet ble gjenstand for forhandlinger mellom partene og avtalen signert 6. september 2018. Samarbeidet i henhold til den inngåtte avtalen startet opp 8. oktober 2018.

Konklusjon:

Målet angitt i mandatet ble oppnådd.

2.2 Forbedrede tjenester

S2 - Arkivbrukerne i Agder skal få forbedrede tjenester.

Begrepet «forbedrede tjenester» er ikke nærmere beskrevet i mandatet, men vi kan tenke oss flere forhold som kan inkluderes i dette. En brukerundersøkelse eller medarbeiderundersøkelse kunne ha vært en del av den felles evalueringen som beskrevet i oppsett for evalueringen. Dette er også omtalt under pkt. 2.3.C.

A. Enklere tilgang til materiale

a. Bestillingsløsning/selvbetjening

Arkivverket har i perioden utviklet nettbaserte skjemaer for ulike henvendelser vedrørende arkivmateriale. Skjemaene er tilgjengelige via Arkivverket's hjemmesider (www.arkivverket.no) og er i utgangspunktet kun beregnet på materiale i Arkivverkets depot.

Løsningen er ikke videreutviklet til å omfatte materiale utenfor Arkivverkets depot (for eksempel i IKAVA's depot) eller gjort tilgjengelig via andre kanaler som for eksempel www.arkivsentensor.no.

Piloten har, registrert om lag 30 nye arkiver. Andelen som er katalogisert og publisert ligger stabilt på et høyere nivå enn gjennomsnittet i organisasjonen (99,2% mot 98%). Funksjonen knyttet til å legge til rette for tilgjengelige arkiver gjennom katalog på nett kan derfor hevdes å være ivaretatt.

Katalogens (Asta/Arkivportalen) bestillingsløsning for arkivmateriale til bruk på lesesalen er ikke tatt bruk til alle bestillinger (kun 30 bestillinger i 2019). Det skal nevnes at andre lokasjoner unntatt Oslo, Kongsberg og Trondheim heller ikke bruker løsningen slik det er forutsatt (det vil si til alle bestillinger).

Et av argumentene som benyttes for å forklare at man ikke kan bruke bestillingsløsningen, er at arkivsakene må være katalogført for at den skal kunne benyttes. På bakgrunnen av den høye katalogiseringsgraden man har i Kristiansand, burde man derfor kunne forvente at bestillingsløsningen ble benyttet til å håndtere alt utlån på lesesalen. Pilot Agder betjener alle lesesalsvakter og henvendelser for både statlig, kommunalt og privat arkivmateriale. Det er to ulike Asta-baser for IKAVA og Arkivverket. Dette gjør mottak av bestillinger og framhenting av arkivmateriale med dagens funksjonalitet i Arkivportalen utfordrende. Det kan vurderes å gi tilgang til begge Asta-basene for alle lesesalsvakter tilhørende IKAVA og Arkivverket.

b. Åpningstider

Det er så vidt vi vet ikke gjennomført endringer i åpningstiden for publikum som følge av samarbeidet. Derimot gjennomføres det sommeren 2019 en stengning for Kristiansand, som for andre lokasjoner i Arkivverket.

c. Kortere responstid (svartid) for brukerne

Endring i responstid som følge av samarbeidet er svært vanskelig å måle. Det har vært en viss forbedring målt i andelen saker med «kort» behandlingstid⁵ (0-14 dager) fra første kvartal 2018 til første kvartal 2019 i Kristiansand (85 % til 92 %)⁶. En tilsvarende trend ser vi flere steder i Arkivverket. Endringen i gjennomsnittet for Arkivverket utgjør en økning fra 75 % til 80 % i samme periode. Blant annet antall saker i perioden (ca. fire

⁵ Antall dager mellom Journaldato og Avskrivningsdato

⁶ Kilde: Statistikk Saksbehandlingstid Journalposter i Elements.

saker per arbeidsdag i gjennomsnitt), kompleksiteten i sakene, sykefravær og andre prioriterte oppgaver i perioder, kan gi relativt store utslag på et såpass begrenset omfang av saker. I Pilot Agder var det kortere responstid enn gjennomsnittet i Arkivverket, med 7 % bedring mot Arkivverkets landsgjennomsnitt på 5 % bedring, på tross av langtidssykemelding i perioden.

d. Svar på henvendelser

Det utarbeides felles svar for henvendelser som gjelder begge institusjonenes depoter når dette ikke er vedtakssaker. Når en sak kommer til IKAVA, og skal behandles av AV eller motsatt, er overføring av saker mellom institusjonene enkelt og effektivt med positive tilbakemeldinger på enkel og effektiv saksbehandling. Skottene mellom institusjonene er blitt enda åpnere ved organiseringen i Pilot Agder, ansatte kan «gå over gangen» for å effektivisere saksbehandlingen.

B. Bedre veiledning

a. Mer kompetente og tilgjengelige medarbeidere på lesesal

Samarbeidet baserer seg på eksisterende ansatte i IKAVA og Arkivverket med oppgaver innenfor depot- og brukertjenester. Det er ikke gjort endringer i ansatte eller i samarbeidsavtalen, satset målbevisst på videreutdanning og utvikling av de ansatte som jobber med direkte kundekontakt, verken på lesesal eller via andre kanaler. Utveksling av arbeidsoppgaver og «fellesskapet» som avtalen legger opp til, kan gi noe mer erfaringsutveksling og kompetanseoverføring mellom ansatte, som i sin tid kan gi bedre tjenester overfor brukerne. Om og eventuelt i hvilken grad dette kan tilskrives avtalen er uklart. Lesesalsvakter som arbeider i depot, har fått noen saksbehandlingsoppgaver i Elements for å bedre kompetansen på framfinning i arkivmaterialet. En vikar ved sykefravær som er ansatt hos IKAVA, har fått tilsvarende kompetanse med saksbehandling i statlig arkivmateriale.

b. Intuitive forklaringer på nett

AV har i perioden, uavhengig av samarbeidet med IKAVA, introdusert nye nettsider og løsninger for enkelte tjenester (jfr. pkt. A. a.). Ut over dette har verken www.ikava.no eller www.arkivsentorsor.no utviklet nye eller forbedrede tjenester som følge av samarbeidet.

C. Nye relevante «produkter»

a. Arkivundersøkelser

Arkivverket har vurdert å tilby mer omfattende undersøkelser i/av arkivmateriale (mot betaling) for å finne svar på generelle eller spesielle spørsmål. Så vidt vi vet har det ikke vært utført eller vært gitt noe generelt tilbud av slike tjenester til brukerne i perioden.

b. Transkribering/kopiering

Arkivverket tilbyr slike tjenester alle steder hvor Arkivverket er representert. Arkivverket mener at samarbeidet med IKAVA ikke har gitt «nye» produkter innenfor området. IKAVA påpeker på sin side at en stor A0 rullskanner tilhørende IKAVAs digitaliseringsavdeling brukes ved bestilling av arkivmateriale i store formater. Denne er ny, mer effektiv og er en billigere tjeneste for publikum enn hvis man skulle bestille dette fra ekstern leverandør.

c. Arrangementer/formidling

I den vedlagte oversikten «Datainnsamling_Resultater» er det gitt tall for antall arrangementer i ulike perioder. Det er store variasjoner i måten arrangementer og omvisninger er tellet på. For enkelte arrangementer er det også uklart hvilke ressurser (BRUK, KOFO, IKAV eller IKAVA) og i hvilket omfang disse er benyttet.

IKAVA har gjennomført like mange arrangementer våren 2019 som første halvår 2018. På grunn av planer for ombygging i perioden, måtte de fleste arrangementene legges til andre lokaler enn ved Arkivsenter sør. Det lyktes likevel å opprettholde aktiviteten. Arkivverket peker på at etatens strategi nå primært er digital formidling.

Ett moment som ikke direkte er et «arrangement» er artikkelskriving til Fedrelandsvennen, som synes å ha blitt gjenopptatt. Dette ansees som positivt selv om en stiller spørsmål ved om dette er en direkte konsekvens av samarbeidet.

Ansatte uttaler at det er lettere å samarbeide med samarbeidspartnere som UiA, Slekt og Data, museene osv.

Forslag til konklusjon:

Arkivverket mener at det er vanskelig å finne grunnlag for å påstå at brukerne har fått «forbedrede tjenester» som en direkte følge av samarbeidsavtalen. Det var i en viss utstrekning godt samarbeide mellom partene på mange av de samme områdene som avtalen regulerer, også før avtalen ble inngått.

IKAVA mener at brukerne har fått bedre tjenester ved videreutvikling av det gode samarbeidet mellom institusjonene, og ved at kompetansen til medarbeiderne er utviklet som følge av Pilot Agder.

2.3 Bedre ressursutnyttelse

S3 - -Legge bedre til rette for en samlet utnyttelse av samfunnets ressurser.

Arkivverkets evaluering bygger opprinnelig på punktene A, B og C under. IKAVA har bedt om at punktene D, E og F blir tatt inn i den felles evalueringen.

Bedre ressursutnyttelse kan skje på ulike måter. Nedenfor er drøftet de mest relevante muligheter for dette i samarbeidsprosjektet.

A. Høyere produktivitet per ansatt

Produktivitet per ansatt er et relativt «diffust» begrep i vår sammenheng. Ett mulig mål kan være utviklingen i antall saker som er sluttført innenfor visse tidsintervaller⁷. Et slikt måltall som uttrykk for endring i effektivitet vil med relativt små volumer, ha et relativt stort innslag av usikkerhet. Endring av kompleksiteten i saker, prioritering av andre oppgaver i perioder og endringer i sykefravær kan alle være opphav til betydelig feilkilde. Endringene vist i vedlagte tabeller (jfr. kap 2.2 A. c.), viser at det fra 1. kvartal 2018 til 2019 er en generell økning i andelen saker som løses innenfor de første 14 dagene. Endringene i Kristiansand avviker ikke mye fra den generelle økningen. Sammenlikning av bare to kvartaler gir heller ikke grunnlag for å konkludere med en generell forbedret trend på dette området som følge av samarbeidet.

B. Bedre utnyttelse av maskiner og utstyr

Det er ikke konstatert noen vesentlig endret bruk av maskiner og annet teknisk utstyr som skannere, skrivere, datamaskiner eller liknende. Slitasje, avskrivninger og levetid synes derfor ikke i særlig grad å bli/være påvirket av samarbeidet. Valget med at sakene for de to samarbeidspartnerne skal saksbehandles i egne sakssystemer (to forskjellige), satte en stoper for muligheten av å forenkle saksflyten ytterligere og spare driftskostnadene for det ene sakssystemet. Det er levert en egen bokskanner til lesesalen i Kristiansand i perioden (som på øvrige lokasjoner i AV). IKAVA mener at deling av utstyr har bedret publikumstjenestene, dette gjelder særlig bruk av IKAVA sin storformatskanner for tegninger.

C. Bedre kvalitet i tilbudene/leveransene

For å kunne si noe «robust» om eventuelle endringer i kvalitet i tilbudene/leveransene, burde vi hatt måling av «kundernes» vurdering av de ulike tilbudene (brukerundersøkelse) før samarbeidet og tilsvarende måling en periode etter etableringen av samarbeidet. Slike målinger foreligger ikke, verken fra før oppstart av piloten eller fra sammenlignbar periode etter oppstart av samarbeidet. Det kan gi en viss mening å foreta en spørreundersøkelse blant kunder som kommer i kontakt med Arkivsenter Sør nå, men en slik undersøkelse vil kunne ha noen svakheter. Det er ikke sikkert at nåværende kunder også var kunder før samarbeidet (og vice versa), slik at de har forutsetninger for å vurdere effektene av samarbeidet. Dersom det skulle lykkes å få noen slike vurderinger fra brukerne (*jeg ser ikke helt hvordan*), vil det være vanskelig om mulig, å fastslå at endringer skyldes helt eller delvis samarbeidet og ikke andre faktorer. Dersom det vil jobbes videre med denne problemstillingen, vil det kanskje være en ide å benytte bistand fra AVs tjenestedesigner for å gjennomføre en eller annen form for strukturert og relevant tilbakemelding.

D. Publikums bruk av lesesalstjenestene

Det er en økning av antall gjester på lesesalen perioden på 35 % fra 2018 til 2019, mot en økning i Arkivverket generelt på 16 %. Det er en økning i utlån på lesesal på

⁷ Jfr. pkt. A. c.

11 % i perioden. Det er grunn til å anta at et godt kjent arkivsenter/lesesalstilbud også medfører flere gjester på lesesalen, og med det færre saker som må saksbehandles.

Det er sannsynligvis bedre ressursutnyttelse at flere kan få innsyn i arkiver på lesesal enn ved forespørsler som må saksbehandles. Selvbetjening på Digitalarkivet og nettbaserte veiledninger vil også kunne gi bedre ressursutnyttelse.

E. Mer robuste tjenester

IKAVA mener at fagmiljøet er mindre sårbart med flere ansatte. Når det bygges bred kompetanse kan man hele tiden "steppe inn" for hverandre ved kriser/sykemeldinger eller andre uforutsette situasjoner. Ved opplæring av nyansatte blir det flere til å dele på ansvaret. Arkivverket prioriterer nå nye tjenester og nye måter å arbeide på.

F. En leder/mindre byråkrati

IKAVA mener at én felles og stedlig leder i noen sammenhenger kan gi mindre byråkrati og mer effektiv saksbehandling. Felles møter i Piloten er nyttig og gir bedre informasjonsflyt.

Konklusjon:

Det er uenighet mellom IKAVA og Arkivverket.

Arkivverket mener at det er vanskelig å finne grunnlag for å påstå at samarbeidet mellom Arkivverket og IKAVA det siste året har gitt bedre ressursutnyttelse slik IKAVA mener.

IKAVA mener at samarbeidet mellom Arkivverket og IKAVA i Pilot Agder har videreutviklet det gode samarbeidet mellom institusjonene. Kompetansen til de ansatte er bedret i pilotperioden, dette gir bedre kvalitet på tjenestene. Tjenestene er mer robuste ved sykefravær og uforutsatte hendelser. En større økning av lesesalsbesøk på Arkivsenter sør enn i Arkivverket totalt sett, innebærer at mange får innsyn i arkivene på lesesal. Det er mer effektiv ressursutnyttelse enn innsyn ved saksbehandling.

2.4 Innspill til lovutvalget

S4 - Erfaringer fra piloten vil kunne gi innspill til lovutvalgets arbeid med organisering av arkivsektoren.

I en tidlig fase av dette arbeidet, så Arkivverket muligheten for at erfaringer i dette samarbeidsprosjektet kunne gi nyttige ideer og tanker til utvalget i deres arbeid. Oppstart av prosjektet og ikke minst selve det formaliserte samarbeidet, kom først i gang senhøsten 2018, nesten ett år senere enn opprinnelig planlagt. Blant annet på grunn av dette hadde prosjektet begrensede erfaringer før utvalget avsluttet sitt arbeide, og det ble oss bekjent ikke gitt noen direkte innspill til utvalgets arbeid.

Derimot ble det i prosjektfasen i 1. halvår 2018 som beredte grunnen for det formaliserte arbeidet, pekt på flere forhold som kan oppfattes som barrierer for et tettere og mer effektivt samarbeid mellom ulike arkivinstitusjoner⁸. Arkivverket bør vurdere å bringe deler av disse og tilsvarende synspunkter frem til departementet i forbindelse med den forestående høringen om nytt lovutkast.

Konklusjon:

På grunn av senere oppstart av samarbeidet enn opprinnelig antatt, rakk Arkivverket ikke å spille inn konkrete erfaringer fra samarbeidet til lovutvalget. Derimot anbefales det å gjennomgå den fremtidige høringsuttalelsen grundig, og vurdere å spille inn enkelte av temaene omtalt i kapittel 7.

3 Effektmål

3.1 En inngang til arkivene

E1 - Publikum vil få én inngang til arkivene.

Det offentlige har delt ansvar for sine ulike oppgaver mellom ulike forvaltningsnivåer (kommuner, fylkeskommuner, fylkesmenn og staten). For brukerne vil det ofte ikke være helt klart hvilket forvaltningsnivå som leverer/leverte hvilke tjenester. På jakt etter dokumentasjon fra offentlig virksomhet har det derfor vært ansett som en fordel for brukerne, om hun kunne henvende seg ett og bare ett sted for å få hjelp til å finne frem til disse.

A. Én fysisk adresse

IKAVA har leiet lokaler av Arkivverket i Kristiansand og partene har vært samlokalisert siden 1997. Det formaliserte samarbeidet fra oktober 2018 utgjorde ingen endringer i dette. Publikum har i hele perioden hatt én fysisk adresse å forholde seg. Det er utstrakt samarbeid mellom partene om å betjene publikum som henvender seg på denne adressen, men selve samarbeidsavtalen gir ikke eksplisitt noen nærmere føringer for hvorledes dette arbeidet skal utføres.

B. Én inngang på nett

Samarbeidet foregår mellom to selvstendige institusjoner som har hvert sitt eget nettsted (www.ikava.no / www.arkivverket.no). Disse nettstedene har utviklet uavhengig av hverandre, og det er så vidt vi vet, ikke noe aktiv plan for samordning eller koordinering mellom partene av disse, med tanke på å gi brukerne én inngang på nett.

Det må i denne forbindelse nevnes at det for noen år siden i et samarbeid mellom IKAVA og Statsarkivet i Kristiansand, ble opprettet en egen nettside for

Arkivsenter sør/Arkivenes hus i Kristiansand (www.arkivsensorsor.no). Tanken

⁸ Jfr. fotnote 3, Prosjektrapportens kapittel 7.

den gangen var å bygge opp ett felles «vindu på nett» mot publikum og utvikle denne både som en passiv (*henvendelser fra publikum*) og aktiv (*informasjon til publikum*) kanal for kommunikasjon med omverden. Nettsiden har i svært liten grad blitt utviklet og vedlikeholdt som dette.

Konklusjon:

Avtalen om samarbeidet har i praksis ikke medført noen endringer i «én inngang til arkivene». Som tidligere skjer henvendelser ved fremmøte (lesesal mm.) samme sted som før og henvendelser via telefon/epost som før til hhv. IKAVA og Arkivverket.

3.2 Sterkere fagmiljø

E2 - Ansatte på IKAVA og i Arkivverket inngår i et sterkere fagmiljø.

Som tidligere nevnt har de to organisasjonene samarbeidet noe om oppgaver knyttet til betjening av besøkende også før det formelle samarbeidet ble etablert. Ideen i avtalen er nå at de ansatte i Arkivverket som er omfattet, skal stå under ledelse av IKAVA og inngå i et større og tettere fellesskap med ansatte i IKAVA om løsning av oppgaver både for IKAVA og Arkivverket, innenfor både depot og brukertjenester. Det er vanskelig å vite med sikkerhet om den inngåtte avtalen har gitt et slik resultat.

I all hovedsak arbeider de ansatte som tidligere med «egne» saker i forskjellige systemer og det er begrenset endring i erfaringsutveksling som følge av det formaliserte samarbeidet.

Først om og når alle saker kan behandles i samme system, og ansatte reelt kan jobbe og treffe beslutninger på tvers av saker uavhengig av i hvilket forvaltningsorgan sakene «hører hjemme», vil potensialet for et «sterkere fagmiljø» i større grad kunne forløses.

Enkle saker med forespørsel om arkiv fra både kommune og stat er løst med ett svar der det har vært hensiktsmessig, og det er noe erfaring med saksbehandling i hverandres sak/arkivsystemer.

I tillegg er samarbeidet innenfor depot utvidet.

IKAVA kan nevne flere områder der man har nærmet seg felles retningslinjer/rutiner eller lært av hverandre: mottaksrutiner, tolkning av lovgivning for innsynssaker osv.

Konklusjon:

Løsningen med videreføringen av to forskjellige sakssystemer og ansatte som har forskjellige arbeidsgivere og stort sett jobber med den formelle arbeidsgivers saker, gir noen utfordringer i å videreutvikle samarbeidet og ta ut det fulle potensialet i forhold til å bygge et enda sterkere faglig miljø. IKAVA vil likevel peke på at samarbeidet er ytterligere utviklet under piloten.

3.3 Samordning og koordinering av ressursene

E3 - Forbedret samordning og koordinering av ressurser.

Samarbeidsmodellen gir mulighet for å få til en bedre og mer hensiktsmessig arbeidsdeling når lederen i IKAVA i tillegg til instruksjonsmyndighet over egne ansatte, har instruksjonsmyndighet over ansatte i Arkivverket. Dette skal i utgangspunktet kunne gjøre det enklere enn tidligere å fordele oppgaver mellom de ulike medarbeiderne alt etter som hvor kompetanse og kapasitet er best egnet til å løse oppgaven.

I den løsningen som er valgt for samarbeidet hvor skillet mellom de to ulike enhetenes saker i all hovedsak er opprettholdt (to forskjellige sakssystemer, ansatte jobber i

hovedsak med «egne» saker), reduseres muligheten for ytterligere reell samordning og koordinering av resursene. Ett unntak er førstelinje-betjening av besøkende til lesesalen, hvor ansatte som før, kan dele oppgaver knyttet til slik betjening mellom seg. Ett annet område som gir muligheter for en bedre samordning er i forbindelse med ulike formidlingsaktiviteter, hvor felles arrangementer er lettere å få til i den «nye» modellen. Det skal sies at også før det formelle samarbeidet var det godt samarbeid mellom aktørene om slike aktiviteter.

Konklusjon:

Løsningen med videreføringen av to forskjellige sakssystemer og ansatte som har forskjellige arbeidsgivere og stort sett jobber med den formelle arbeidsgivers saker, gir noen utfordringer i å videreutvikle samarbeidet og ta ut det fulle potensialet i forhold til å bygge et enda sterkere faglig miljø.

4 Gevinstmål

4.1 Lavere kostnader

G1 - Lavere kostnader på et bedret tilbud til publikum.

Arkivverkets direkte kostnader som følge av samarbeidet er regulert i avtalen mellom partene og utgjør:

a. Fast godtgjørelse for administrasjon, 43.000 per år per ansatt (7 personer)	301.000
b. Fast godtgjørelse til formidling. 25.000 per år	<u>25.000</u>
SUM per år	326.000

I tillegg til disse to «faste» kostnadene regulerer avtalen hvordan IKAVA skal gis økonomisk kompensasjon ved sykdom hos ansatte Arkivverket som er omfattet av avtalen. Dette er en variabel kostnad som med normalt sykefravær bare utgjør en marginal kostnad.

Økningen i de direkte kostnadene for Arkivverket gir en tilsvarende økning i inntektene for IKAVA, og bidrar slik sett ikke til noen endringer i de samlede kostnadene. Ut over dette kan vi ikke se signifikante endringer i de samlede kostnadene for det leverte tilbudet til publikum.

De klart vesentligste kostnadene for levering av de omfattede tjenestene er knyttet til lokalleie og lønn til ansatte. Det formaliserte samarbeidet har så langt ikke gitt opphav til endringer i samlet arealbehov og kostnader knyttet til dette. Videre har det vært forutsatt av partene at alle stillinger/ansatte skal videreføres i prosjektperioden.

Konklusjon:

Så lenge samarbeidet ikke kan gi signifikante endringer i forholdene nevnt her (eller bedret tilbud til publikum), er det ikke grunnlag for å si at de samme tjenestene blir levert til en lavere kostnad.

5 Tilleggsmål

5.1 Overføring av erfaring

T1 - Overføring av erfaring til andre lokasjoner i Arkivverket.

Det har lenge vært et uttrykt ønske at samarbeidet i Kristiansand skulle gi nyttig input til mulige tilsvarende samarbeidsmodeller andre steder hvor Arkivverket er representert (eller helt nye steder).

Samarbeidet i Kristiansand skiller seg på mange måter fra andre steder hvor Arkivverket er representert.

- a) Partene har vært samlokalisert og eneste leietakere i samme bygg i flere år forut for det formaliserte samarbeidet.
- b) De har hatt felles kantine hvor alle ansatte har møttes daglig.
- c) De har samarbeidet om betjening av felles lesesal/publikumsområder.
- d) De har i et visst omfang stått sammen om lokale arrangementer for publikum.

Over år har det derfor utviklet seg en slags fellesfølelse, arbeidsdeling og kollegialt samhold mellom ansatte i de to institusjonene i Kristiansand.

Ved Arkivverkets øvrige lokasjoner er det varierende og begrensede tilsvarende forhold.

- *Kongsberg*; Arkivverket er «nabo» med [IKA Kongsberg](#) (felles interkommunalt arkiv for fylkene og kommunene i Buskerud, Telemark og Vestfold) og lokalene er koplet sammen via en innebygget gangbro mellom de to byggene. Det er ikke felles kantine. Det er begrenset samhandling med IKA Kongsberg.
- *Stavanger*; Arkivverket er én av flere arkivinstitusjoner i [Arkivenes Hus](#) i Stavanger. Her benytter de fleste institusjonene de samme fellestjenestene som [utleieren](#) tilbyr som for eksempel resepsjon, personalrestaurant (kantine), møterom, lesesal mm. For øvrig begrenset samhandling med de øvrige leietakerne.
- *Trondheim*; Arkivverket er én av flere arkivinstitusjoner i [Arkivsenteret Dora](#), som i tillegg huser et bibliotek og et museum. På samme måte som i Stavanger, benytter de fleste institusjonene de samme fellestjenestene som [utleieren](#) tilbyr som for eksempel resepsjon, personalrestaurant, møterom, lesesal mm. For øvrig er det begrenset samhandling med de øvrige leietakerne.
- *Kautokeino*; Arkivverket v/Samisk arkiv er leietaker i [Diehtosiida](#) (Samisk vitenskapsbygg), som eneste arkivinstitusjon. I dette bygget er de samlokalisert med flere andre ulike aktører, og benytter tilsvarende fellestjenester som disse. For øvrig er det begrenset samhandling med de øvrige leietakerne.

På øvrige lokasjonene Arkivverket er representert, er det lite eller ingen tilsvarende samhandling med andre arkivinstitusjoner.

IKAVA mener at Arkivsenter sør er et av fagmiljøene i Norge som har klart å samles om en helhetlig samfunnsdokumentasjon ved å samarbeide om å ta vare på/ha kompetanse om alle sektorene – kommunalt, statlig og privat. Samarbeidet kan sies å ha kommet lenger enn ved andre samarbeid der kommunale arkivinstitusjoner og Statsarkiv er samlokalisert. Det vil derfor være hensiktsmessig å overføre erfaring fra samarbeidet mellom institusjonene noe uavhengig av Pilot Agder.

IKAVA mener at samarbeid om lesesalsbetjening der medarbeiderne til flere institusjoner henter arkiver fra hverandres arkiver, er ressurs sparende for alle parter og er mulig for institusjoner som har felles lesesal. I tillegg til mer effektiv ressursutnyttelse, er den faglige gevinsten at kompetansen blir styrket og et bedre

felles arbeidsmiljø.

IKAVA mener at tett samarbeid om regional formidling mellom samlokaliserte arkivinstitusjoner gir et bedre tilbud for publikum og mulighet for større satsninger enn for institusjonene hver for seg.

Konklusjon:

Arkivverket mener at på bakgrunn av ulikhetene beskrevet over mellom Kristiansand og de øvrige stedene Arkivverket er representert, er det vanskelig å peke på spesielle forhold og erfaringer i prosjektet som kan overføres til andre steder. Slik dette samarbeidet fremstår, har det ikke blitt skapt vesentlige endringer som det er verdt å ta med seg til andre lokasjoner i Arkivverket. Derimot har samarbeidet både i prosjektfasen forut for avtaleinngåelse og det praktiske arbeidet frem til nå, avdekket noen utfordringer i modellen som bør vurderes forut for en eventuell etablering av tilsvarende samarbeide med andre arkivinstitusjoner. Dette er nærmere omtalt i kapittel 7.

IKAVA mener at en videreutvikling av samarbeidet for andre arkivinstitusjoner som er samlokaliserte vil kunne gi gevinster for alle involverte. Det kan gi innsparing i tidsforbruk for lesesalsbetjening, større og sterkere fagmiljø og generelt forbedre arbeidsmiljøet. I tillegg kan det satses på større formidlingsprosjekter med begrenset bruk av ressurser for den enkelte institusjon og mulighet for samarbeid om andre nye tjenester som kan gi god total ressursutnyttelse.

5.2 Justeringer

T2 - Anbefale eventuelle justeringer.

Den valgte samarbeidsmodellen har enkelte svakheter dersom vi tenker ut over pilotperioden.

- Det enkleste å gjøre noe med, er å gå over til ett felles sakssystem for de to aktørene. Dette er tidligere drøftet i prosjektrapporten⁹ og anbefalt av prosjektgruppen.
- Mer langsiktig må det arbeides med de nødvendige regelendringer for at Arkivverket kan delegeres/overføre sin myndighetsutøvelse til andre, jfr. prosjektrapportens kapittel 7.
- Litt uklare styringslinjer for ansatte i Arkivverket omfattet av samarbeidet. Dels styres de av leder IKAVA, dels av linjeledere i Arkivverket. En mer varig løsning bør vurdere om det er mer hensiktsmessig å legge alt (styringsretten og arbeidsgiveransvaret) under én leder.
- Det satses kun i begrenset grad på økning i felles tilnærming til markedet/brukere/publikum. Avsatte midler til formidlingsaktiviteter og bygging av en slags «merkevare» Arkivsenter sør er svært begrenset og det satses ikke på www.arkivsensorsor.no som en felles plattform for all aktivitet fra publikum mot arkivene i Vest-Agder. Arkivverket satser primært på nasjonal(e) formidlingsaktiviteter, noe som gir lite rom for lokale aktiviteter og kan gi økt oppmerksomhet rundt lokale initiativ. En strategi for dette med enten kraftig økt innsats eller avvikling bør vurderes.

Det må være opp til Arkivverket enten alene eller i samarbeid med IKAVA, å arbeide videre med disse spørsmålene.

⁹ Jfr. fotnote 4

Konklusjon:

Arkivverket mener at det er vanskelig innenfor mulighetsområdet (beslutninger og regelverk), å se noe stort kortsiktig forbedringspotensial i forhold til oppgitte mål.

IKAVA mener at pilotprosjektet kan justeres med en økt satsning på felles profil og nettside for Arkivsenter sør, og at man trenger hele den planlagte perioden for pilot Agder for å hente ut effekter og erfaringer.

6 Øvrige forhold/kriterier

Under arbeidet med evalueringen er det avdekket noen problemstillinger som ikke direkte «hører hjemme» under kriteriene oppgitt i mandatet. De er likevel vurdert som viktige for å gi oppdragsgiver et så godt helhetsbilde som mulig av utfordringene knyttet til samarbeidsmodellen. Det er særlig tre forhold som forsvarer egen omtale i denne sammenhengen. Disse er omtalt i det følgende.

6.1 Organisering

Et moment som har blitt tatt opp ved flere anledninger etter avtaleinngåelsen, er hvordan arbeidet som nå pågår med å vurdere organiseringen av hele publikumsområdet, blant annet for å se på nye måter å samarbeide på tvers og langs i organisasjonen («Nye arbeidsmetoder»), skal tenke rundt det som skjer i Kristiansand. Det kan være en risiko for at deltakerne i Pilot Agder – gitt modellen som er valgt for organisering – ikke er tilstrekkelig påkoblet disse prosessene.

I denne forbindelse mener Arkivverket at fokuset i Kristiansand er rettet mot å få unna sakene, en prioritering som kan virke konserverende på metodikk og gå ut over utvikling. På sikt kan dette være uheldig for AV.

6.2 Arbeidsmiljøet

Spørsmål knyttet til arbeidsmiljøet har ikke vært en direkte del av kriteriene i evalueringen. Enkelte sentrale forhold knyttet til dette kan likevel fremheves, da de er viktige faktorer å være oppmerksom på i det videre arbeidet. Spørsmål knyttet til oppfølging, faglige oppdateringer og langsiktig kompetanseoppbygging blant ansatte, kan lett falle mellom to stoler slik samarbeidsmodellen er utformet. Utfordringene med å ha to «ledere» kan gi en viss «slitasje» over tid. Ansatte på IKAVA uttaler at arbeidsmiljøet var godt før Pilot Agder, men er blitt enda bedre nå. Ansatte i Arkivverket tilknyttet piloten mener at arbeidsmiljøet er like godt som tidligere. Arbeidsmiljøet for Arkivsenter sør som helhet, også inkludert ansatte på Dokumentasjonsforvaltning som ikke er tilknyttet piloten, oppleves ikke som endret som følge av Pilot Agder. Vi har fortsatt felles faglige og sosiale møteplasser som felles møter, vaffeltirsdager og en felles sommertur for alle ansatte. De ansatte opplever ikke at organiseringen av Pilot Agder fører til en eventuell utvikling av ulike arbeidsmiljøer for ansatte i Arkivverket på Arkivsenter sør.

Depotarbeid / sikkerhet og beredskap

Det er behov for å peke på noen utfordringer knyttet til depotarbeidet og forvaltning av bestanden i den valgte samarbeidsmodellen.

I hovedsak ser det ut til at arbeidet følges opp på en god måte, men blant annet følgende temaer bør det vurderes å jobbe litt mer med fremover

- a. Klimastyring; Hvordan følges rutinene for dette opp?
- b. Skjeggkre; Hvordan fungerer rutiner for kartlegging og bekjempelse av

- disse?
- c. Beredskapsplanarbeidet; Hvordan blir dette fulgt opp?
 - d. Krisehåndtering; Kjenner alle tilstrekkelig til rutinene som skal følges ved krisesituasjoner?
 - e. Restverdiredning (RVR) i samarbeid med Brann- og redningsetat.

Ved en eventuell videreføring av samarbeidet bør disse forholdene mer eksplisitt adresseres og krav til leveranser bli tydeliggjort.

7 Oppsummering, vurderinger og anbefalinger

Det har ikke vært mulig for Arkivverket og IKAVA å komme til enighet om en felles oppsummering, vurdering og anbefaling. De to partene legger derfor frem hver sin tekst.

Arkivverkets oppsummering, vurdering og anbefalinger:

(1) Denne evalueringen har tatt utgangspunkt i mandatets ulike mål med prosjektet, og er i all hovedsak kommet til at det ikke kan påvises signifikante endringer for publikum og/eller ansatte i forhold til disse målene. Mye av årsaken til det, antas å ligge i det faktum at avtalen mellom partene for en stor grad, bare har vært en formalisering av et allerede eksisterende samarbeide. (*For vurdering av hvert enkelt mål vises til kapitlene over.*) I tillegg til vurderingen og konklusjonen mot de oppgitte mål, viser denne evalueringen noen utfordringer i samarbeidsmodellen knyttet til organiseringen, arbeidsmiljøet og prioritering av arbeid med sikkerhet og beredskap knyttet til depot.

(2) Det kan til en viss grad hevdes at berørte ledere i Arkivverket har fått redusert sine administrative oppgaver knyttet til oppgaver og ansatte i Kristiansand. På den andre siden har de i kraft av å ha det formelle ansvaret både for resultatet av de utførte oppgavene og de ansatte, ikke helt har kunnet slippe disse oppgavene og vinningen kan sies å ha gått opp i spinningen.

(3) Samarbeidet har i for liten grad forsøkt å skape noe nytt til glede og nytte for publikum og ansatte. En sterkere satsning på å etablere og markedsføre Arkivsenter sør som det samlende og sterkeste arkivfaglige miljøet på Sørlandet (over tid også inklusive Aust-Agder) med økt satsning på arrangementer, felles nettportal og andre tjenester til publikum, kunne ha gitt nytt liv til arkivarbeidet i regionen og muligens bidratt til bedre måloppnåelse.

(4) Videre antas det, basert på erfaringene i prosjektet, at større effekt og bedre måloppnåelse for deler av målene kunne vært realisert, om regelverket hadde vært slik utformet at Arkivverket ble gitt anledning til fullstendig å «outsourse» hele eller deler av oppgavene lokalt, og faktisk gjorde dette. Overføring av hele oppgaver, ansatte og ansvar for systemløsninger helt og holdent til en annen aktør, kan tenkes å gi noen slike «gevinster» over tid.

(5) Ett moment som ble etterlyst forut for oppstart av samarbeidet, var hvorfor «modellen» som skal prøves ut er at Arkivverket overlater deler av sine tjenester til andre, og ikke omvendt? IKAVA er som andre kommunale arkivdepoter, relativt selvstendige (*under styring og kontroll av sine respektive eierkommuner*), og utøver sin virksomhet uavhengig av andre tilsvarende enheter andre steder. Dette kan gi ulike løsninger for hvordan virksomheten drives/utøves og i sin tid gi ulike tjenester og tjenestenivåer til ulike deler av befolkningen. En kunne tenkt seg at samarbeidet ble «snudd» og at det var Arkivverket som utførte de samme tjenestene for IKAVA. I en slik modell hvor Arkivverket driver flere depotinstitusjoner rundt om i landet, men under én felles ledelse, kunne en se for seg at de ville være noe enklere å innføre enhetlige tjenester og praksis på alle stedene. Det spørres om ikke en slik tilnærming til samarbeidsmodellen over tid vil gi åpning for utvikling av enhetlige og mer effektive løsninger av oppgavene knyttet til arkivene.

(6) Partene har avtalt at samarbeidet skal være gjenstand for tre evalueringer. Dette er evaluering 2 av 3, som i tillegg til å si noe om måloppnåelse, skal vurdere eventuelle justeringer i samarbeidet. Ut fra det som er omtalt over er det vanskelig med relativt enkle grep, å få til endringer innenfor nåværende avtale, som kan forventes å gi signifikant forbedring i måloppnåelse angitt for prosjektet.

(7) Ut fra beskrivelsen i det foregående og vissheten om at samarbeidet i sin nåværende form uansett er midlertidig med forventet sluttdato mai 2020, er det derfor på det nåværende tidspunkt, vanskelig å se tilstrekkelig gode grunner for å videreføre samarbeidet slik det er nedfelt i gjeldende avtale, ut over denne datoen. Dersom Arkivverket kommer til en slik konklusjon, bør det i tillegg vurderes om ikke avtalen kan sies opp med avslutning forut for dette, slik avtalens kapittel 14 åpner for, og oppgavene knyttet til samarbeidet igjen utøves under Arkivverkets egen ledelse som for de øvrige stedene Arkivverket er representert.

IKAVAs oppsummering, vurderinger og anbefalinger:

Pilot Agder er en samarbeidsavtale om at IKAVA drifter Arkivverkets publikumstjenester ved lokasjonen i Kristiansand. Riksarkivaren forespurte IKAVA om å delta i dette prosjektet. Denne underveisevalueringen har tatt utgangspunkt i mandatets ulike mål med prosjektet. Dette er en underveisevaluering etter åtte måneders drift av et pilotprosjekt med planlagt prosjektperiode i totalt 1,5 år.

IKAVA mener at samarbeidet mellom Arkivverket og IKAVA i Pilot Agder har blitt bedre. Et godt samarbeid har blitt enda bedre i pilotperioden. Kompetansen til de ansatte er bedret i pilotperioden, dette gir bedre kvalitet på tjenestene. Tjenestene er mer robuste ved sykefravær og uforutsatte hendelser og man henter ut stordriftsfordeler med flere kompetente ansatte å spille på. En økning av lesesalsbesøk og utlån på Arkivsenter sør, innebærer at mange får innsyn i arkivene på lesesal. Det er mer effektiv ressursutnyttelse enn innsyn ved saksbehandling.

Løsningen med videreføringen av to forskjellige sakssystemer og ansatte som har forskjellige arbeidsgivere og stort sett jobber med den formelle arbeidsgivers saker, gir noen utfordringer i å videreutvikle samarbeidet og ta ut det fulle potensialet i forhold til å bygge et enda sterkere faglig miljø. IKAVA vil likevel peke på at samarbeidet er ytterligere utviklet under piloten.

IKAVA mener at en videreutvikling av samarbeidet for andre arkivinstitusjoner som er samlokaliserte vil kunne gi gevinster for alle involverte. Det kan gi innsparing i tidsforbruk for lesesalsbetjening, større og sterkere fagmiljø og generelt forbedre arbeidsmiljøet. I tillegg kan det satses på større formidlingsprosjekter med begrenset bruk av ressurser for den enkelte institusjon og mulighet for samarbeid om andre nye tjenester som kan gi god total ressursutnyttelse.

IKAVA mener videreføring av Pilot Agder kan føre til høyere måloppnåelse dersom pilotprosjektet fortsetter ut avtaleperioden. Det vil være gevinster å hente av samarbeid med frivillige på Arkivsenter sør om digitalisering av statlige, privat og kommunale arkiver for tilgjengeliggjøring på Digitalarkivet. IKAVA har en tilgjengelig bokskanner til dette formålet. I tillegg startes arbeid med felles bevaringsplan for privatarkiv på Agder der IKAVA samarbeider med Aust-Agder Museum og Arkiv, et prosjekt som er tildelt støtte fra utviklingsmidlene som tildeles av Arkivverket. Dette er et viktig prosjekt for Arkivverket som institusjonen som forvalter privatarkiver på Arkivsenter sør. Det vil i tillegg kunne hentes ytterligere erfaring med arbeidsdeling og kompetanseheving som vil kunne videreutvikle økt kvalitet på tjenestene for publikum på Arkivsenter sør.

8 Datainnhenting

Det er innhentet noe data i forbindelse med denne evalueringen. Noe av dette har direkte relevans i forhold til formålet, mens andre data kan gi nyttig informasjon om forhold som ikke direkte er relevant i forhold til evalueringen av selve samarbeidsavtalen. Dataene er samlet i to arbeidsbøker som vedlegg til denne rapporten.

8.1 Datainnsamling_Resultater

Denne arbeidsboken inneholder to regneark:

1. *Datainnsamling*

I en innledende fase av evalueringen ble det uttrykt ønske fra oppdragsgiver om å samle inn noe «faktainformasjon» om enkelte temaer. Ikke nødvendigvis fordi disse var/er direkte relevante i forhold til oppdraget, men mer for at slik informasjon kunne gi noe bakgrunnsinformasjon om samarbeidet. Noen av tallene er gjengitt her i rapporten, mens andre taler for seg.

2. *Tidsbruk*

Tallene over tidsbruk for ansatte i Arkivverket direkte omfattet av avtalen, er hentet fra Agresso (som har fått informasjonen fra SAP, basert på hva ansatte selv har registrert). Det er i de to sammenlignbare periodene (1. kvartal hhv. 2018 og 2019) benyttet ulike koder, noe som vanskeliggjør sammenlikningen. Videre er det en stor grad av usikkerhet til tallene da tidsregistrering er relativt nytt i Arkivverket og det er uklart hvor «nøye» ansatte er i dette arbeidet.

8.2 Saksbehandlingstid Journalposter

Denne arbeidsboken inneholder fire regneark:

1. *2018*

Viser antall journalposter per administrativ enhet med journaldato første kvartal 2018, gruppert på intervaller av saksbehandlingstid definert som perioden fra journaldato til avskrivningsdato. Tallene sier noe om volumene av saker og hvor «raskt» disse blir ferdig behandlet (avskrevet i Elements). Tallene sier ingen ting om kompleksiteten i sakene eller noe annet.

2. *2019*

Som 1., men tall for første kvartal 2019

3. *Sammenlign_1*

Tabellen viser endringen i antall saker (saksmengden) per administrative enhet fra første kvartal 2018 til 2019, og hvor raskt disse sakene løses over tid. Observasjonene er kommentert i regnearket.

4. *Sammenlign_2*

Tabellen viser endringen i den relative andelen av saker som løses i de forskjellige tidsintervallene. Observasjonene er kommentert i regnearket.

VEDLEGG: Pilot Agder - Enkel evaluering av praktiske sider ved oppstart
Datainnsamling_Resultater
Saksbehandlingstid Journalposter